

DRUŠTVENE VESTI

Več srčne vzgoje.

Opomin kmečkega fanta.

Dopis kmeta iz slovenjgraške okolice v zadnji številki »Slov. gospodarja« o razmerah med našo mladino me je napotil, da tudi sam o tej stvari spregovorim nekaj besed. Kar pišem, sem sam videl in slišal, saj sem sam kmečki fant, ki živim med podeželsko mladino. Besede moža-kmeta v navedenem dopisu niso črnogledne ne pretirane. Mož ne obsoja vse mladine, marveč poudarja, da je veliko takih med njimi, ki so dobri in značajni. Kar je pa slabega, napram temu molčati, bi bila slaba politika: tako piše oni razumni kmet.

Res, politika molčanja ni vedno dobra politika. Če se zamolčujejo razmere, ki se sedaj na žalost razvijajo med mladino, je to velika škoda za mladino in domovino. Vemo tudi, radi česa je med mladino opažati vedno večje pomanjkanje srčne vzgoje in kulture.

Sporočam slučaj, ki sem ga sam nedavno doživel in ki spričuje, kako se ponekod to pomanjkanje srčne vzgoje stopnjuje do nespoštovanja napram Bogu in službi božji. Videl sem, kako v nekem kraju postajajo fantje v cerkvi pod korom. Kaj počenjajo? Mar imajo molitvenik v roki ali pa rožni venec? So oba doma pozabili. Nemoteno se razgovarjajo o vsakdanjih rečeh: o gospodarstvu, zabavi, celo o raznih znanjih... Če pride kakšno dekle mimo, ji ta ali drugi podstavi nogo. Če ji spodrsne, vsi bušijo v smeh. Ali je takšno vedenje v cerkvi dostojno vernega kristjana?!

Navedel sem slučaj, kojemu sem sam bil priča in ki žal ni poedin in izjemen, marveč se večkrat dogaja. Spričuje pa ta slučaj, kako od dneva do dneva peša in pada izobrazba in vzgoja med našo mladino. Spričo tega je upravičen moj opomin: fantje - tovariši, zgahnimo se! Ako nam drugi ne dajo vzgoje, kakor je treba, pa se sami vzgojujmo in izobrazujmo. Samovzgoja in samoizobrazba! Bodimo pošteni slovenski, katoliški fantje: to je naše geslo!

*

Ojstrica nad Dravogradom. Svoječas ukinjeno Prosvetno društvo se je zopet upostavilo. Novi odbor: predsednik Rudolf Kociper; tajnik Tit Mori, posestniški sin, Ojstrica; knjižničar Ivo Srebnik, organist in posestnik, Ojstrica; bla-

gajničar Anton Pečnik, po domače Jaž, posestnik, Gorica.

Št. Janž pri Velenju. Zadnji čas je naša lepa Slomšekova dvorana razveseljivo oživila in je bilo življenje v njej zelo živahno. Prvo adventno nedeljo dne 3. decembra, je predaval dr. R. Vidmar, banovinski zdravnik v Velenju, mladim ženam in materam o porodništvu. Na praznik Brezmadežne dne 8. decembra je bila akademija dekliške Marijine družbe z deklamacijami, govorom in igro: »Marijin otrok sem.« Dne 10. decembra je bil občni zbor podružnice SVD, ki je z malimi spremembami potrdil stari odbor, ki je na svoji prvi seji dne 24. decembra začrtal svoje društveno delo v bodoče. Dne 26. decembra, na Štefanovo, se je ponovila igra »Revček Andrejček«, po svetli maši pa se je sestel karitativni odsek farne katoliške akcije, ki je sklenil prirediti na no-

Eksplozija v čehoslovaškem premogovniku pri Duchovu. Nesreča je zahtevala 142 smrtnih žrtev. Doslej so potegnili iz rovov 13 mrtvih, drugi so še vsi po jamah.

Zanimivo človeško pleme

Zanimivo človeško pleme Južne Amerike so takozvani Guato, sok iz palme uživajoči ribiški indijanski rod, ki prebiva v pragozdovih v močvarah reke Paragvaj in ob izlivu reke Sao Lourenco. Nosijo dolge ter košate brade in njih jezik se razlikuje od vseh drugih indijanskih narečij, ker ima le enozložne besede. Guato Indijanci so tudi v gospodarskem oziru posebnosti. Z njimi priti v stik in se seznaniti, ni bilo lahko Berlinskega učenjaku prof. M. Smidu je uspelo, da si je pridobil žene in deca tega plemena z različnimi malenkostmi, ka-

Januš Golec:

2. nadaljevanje.

KRUCI

Ljudska povest po zgodovinskih virih.

Avstrijski cesar Ferdinand I. je bil v prvih letih svojega vladanja preveč popustljiv napram Madžarom in jim je spregledal vsa nasilja. Šele po turški zmagi nad krščansko armado pri Osijeku l. 1537. je spregledal, da bo potreboval proti turški premoči tudi štajersko pomoč. Ogrskim drznežem je nategnil le nekoliko preveč ohlapne vajeti, ker so Štajerci resno zapretili na najvišjih mestih, da bodo poslali svoje vojaštvo mesto proti Turkom, na Ogrsko, da bo ustrahovalo po hunske nagajajoče tamošnje plemiče. Deželni glavar Janez Ungnad je sklenil na to pretnjo, da nastopi z vojaško silo proti graščakoma v Gornji in Spodnji Lendavi.

Ze omenjenemu gornjelendavskemu nasilnežu Tomažu je bil sledil med tem Štefan Szechy, temu l. 1537. ogrski namestnik Aleksij Thurzo. Vsled razpaljene razkačenosti so dosegli prepir med Štajerci in madžarskimi tirani višek.

L. 1537. je dala izkopati štajerska deželna vlada pod zaščito pešcev in konjikov Kacijanerjeve armade na ogrski strani grabe. Na ta način je bil tok Mure vsaj nekoliko uravnan. Po odhodu vojaštva je bil Thurzo takoj na delu. Njegovi delavci so zakopali nove grabe in jih zavarovali z visokimi jezi. Pripeljal je še 2000 oboroženih vojakov, ki so napravili onkraj Hrastja nov, velikanski jez. Ta drznost je razbesnela tolikanj potrpežljive Muropoljce. Obrnili so se z odposlanstvom do Kacijanerja in ga prosili nujne pomoči. Zaprošeni je pisal Thurzu grozilno pismo z opozorilom, da bo odpoklical vse Štajerce, ki se bojujejo na Ogrskem proti Turkom, ako ne odstrani sam jeza. Thurzo se ni pokoril. Obrnil se je do cesarja Ferdinanda. Cesar je ukazal, naj se preloži razprava o sporni zadevi radi skupnega nastopa Avstrije in Ogrske proti Turkom v Slavoniji za dva meseca. Toda mirnemu sporazumu odmerjena obravnava ni dovedla do poravnave. Štajerski deželni stanovi so sklenili radi madžarske neodjenljivosti, da se bodo zoperstavili z oboroženo silo vsaki taki uravnavi Mure, ki bi bila na škodo in pogibelj Muropolja.

Ze februarja 1538 je pustil Thurzo obnoviti od

vega leta dan božičnico za farne uboge in porazdeliti med nje v posameznih vaseh župnije od tretjerednikov in Marijinih družbenk nabrane milodare v denarju, živilih in obleki. Na Silvestrovo nedeljo dne 31. decembra je vprizorila gasilska četa pred polno dvorano šaloigro »Davek na samce«. Na Novo leto dopoldne dne 1. januarja, je bil prvi sestanek SVD s predavanjem g. šolskega upravitelja, popoldne pa božičnica za farne uboge. Pred jaslicami in okrašenim božičnim drvescem je bila deklamacija ter govor g. župnika. Zapeli smo ljubko uspavanko ubogemu, a vendar neskončno bogatemu betlehemskemu Detetu »Sveta noč, blažena noč«. Nato so se razdelila nabrana darila: 360 Din, 113 kg moke, 160 kg krompirja, 15 kg žita, nekaj fižola, koruz, ovsu in zabele ter 1 voz drv. Vrhutega še: 10 jopic, 3 nederci, 2 krili, 1 plet, 2 celi obleki, 5 robcev za na glavo in 1 pelerino. Za eno ubogo se je nabavila pečica z dimniškimi cevmi. Velikodušnim darovalcem Bog povrni, ubogi pa naj zahvalijo božje Dete, da je naklonilo tako dobra srca. — Ker je našemu Slovenskemu katoliškemu izobraževalnemu društvu zopet dovoljeno poslovanje, se je stari odbor po dolgem odmoru dne 7. t. m. sestel in na svoji seji sklenil, da boji občni zbor društva dne 21. t. m., popoldne po večernicah. Upajmo, da bo društveno življenje tudi v novem letu živahno plulo po vseh žilah našega farnega občestva in bo kapital, naložen v naši Slomšekovi dvorani, dajal visoke duševne dividende in obrestni naši ljubljeni mladini.

Bolniški stroški.

Bolniških stroškov za zdravljenje v javnih bolnicah ne plačajo tudi revnejši posestniki in obrtniki po členu 68 finančnega zakona za leto 1933-34. Tozadevni izvleček se glasi:

Pri obračunanju in izterjavi bolniških stroškov v javnih bolnicah se morejo smatrati za siromašne osebe, ki so oproščene plačila bolničnih stroškov, te-le osebe:

1. Za zdravljenje v bolnicah za duševne bolezni davčni obvezanci z letnim neposrednim davkom do všteti 400 Din.

2. V ostalih javnih bolnicah in to:

a) davčni obvezanci z letnim neposrednim davkom, izvzemši davek na hišo, v kateri stanujejo in od katere nimajo nobenega dohodka, do všteti 200 Din;

b) vdova z več kot tremi maloletnimi otroki in starešine zadrug z več kot tremi maloletnimi domačini z letnim neposrednim davkom do všteti 400 Din.

S to ugodnostjo se ne morejo koristiti tisti, ki plačujejo neposrednega davka do 200 Din, odnosno do 400 Din na leto in imajo kakšno drugo imovino ali dohodek, na kar se jim osebno predpisuje davek, kakor n. pr. vrednostne papirje, denar, naložen plodonosno pri denarnih zavodih, v kakšno trgovino ali podjetje, komanditno vložen denar, delniško glav-

nico, koncesijo o oprostivni plačevanja davka in podobno.

Plačevanja bolničnih stroškov so oproščene ne glede na davke tudi vse osebe, za katere se ugotovi, da bi plačilo bolničnih stroškov ogrozilo njihov ali njihove rodbine gospodarski obstanek.

Torej po tem členu zgoraj navedeni niso obvezni plačati računov za svojo zdravljenje v javnih bolnicah. V slučaju pa, da je kateri, ki ne plača več ko 200 Din, oziroma 400 Din, neposrednega davka — brez zgradarine — in nima drugih dohodkov ali imovine, ki jih navaja prej navedeni člen finančnega zakona, dobil tak račun, ga lahko mirno vrne dotični upravi bolnice ter se pri tem sklicuje na člen 68 finančnega zakona za leto 1933-34.

Ojstrica nad Dravogradom. Naš novoizvoljeni krajevni šolski odbor se je pri svoji prvi seji takole konstituiral: predsednik Franc Korat, po domače Lebart, posestnik, Ojstrica; poslovodja g. upravitelj šole Mirko Sadar; blagajnik g. Martin Zechner, gozdar, Gorice; člani: župnik Rudolf Kociper, posestnik iz Velke J. Kuster in posestnik iz Goric Janez Očko, po domače Kraker.

Ojstrica nad Dravogradom. Na Štefanovo je bil o priliki pontifikalne sv. maše g. prošta Volbenka Serajnik v Dravogradu umeščen kot župnik na našo župnijo č. g. Rudolf Kociper, ki že osem let med nami deluje kot dušni pastir naše in perniške župnije. Na Novo leto smo ga potem spremili v procesiji v cerkev in prosili sv. Duha pomoči in milosti, da bi vsi, g. župnik in farani, iz tega novega razmerja podane medsebojne obveznosti zamogli zvesto spolnjevati, dokler bo le to hotela neskončno modra božja Previdnost!

Marenberg. »Nič novega pod solncem« pravi zelo star pregovor, nam pa je novo leto prineslo res neko posebno novost. Tovorni avto je že enkrat pripeljal in bo odslej vsak mesec enkrat iz Maribora vsem tistim uradniškim družinam, ki so pristopile k »Društveni na-

bavljalni zadrugi« za uradnike. Pravijo, da vseeno bolj poceni pride in sicer vse razven drv, ki so tam dražja, četudi avto pripelje iz Maribora. Povrh pa še vse ude tiste zadruga čaka ob novem letu 4-5odstotna provizija. — G. Oto Preglan, ki je imel v najemu restavracijo Lukas, se je odselil na svoj dom, restavracijo pa je prevzela lastnica sama. — Tuk. jetničar in sodnijski sluga g. Arh je vzel v najem posestvo g. Soreca, carinskega uradnika v Dravogradu. — Poročila sta se letos še dva para: čevljar Ivan Müller s sobarico Lucijo Holcman, in najemnik Leopold Plevnik s Terezijo Ratiznojnuk. Za temi prihajajo še drugi pari.

Sv. Primož na Pohorju. Kaj pa planinci? Gospodarska stiska, deloma tudi že beda, nas tlačita. Zraven pa še precej huda zima, ki je veliko prehitro prišla, da se nismo mogli zadosti preskrbeti ne z drvami, ne s steljo. Saj so naši najvišji planinci že od Vseh Svetih stalno pod snegom. Prej pa deževje. — Na Štefanovo so imeli naši šolarji, katerih je blizu 70, dobro uspelo božičnico z malo igro in veliko deklamacijami. Večinoma so se dečki in deklice dobro postavili, v veliko veselje navzočih staršev in drugih gostov. Nato je sledilo obdarovanje, h kateremu so prispevali nekaj CM družba, nekaj banska uprava, nekaj nekateri dobrotniki, večjidel iz Maribora. G. šolski upravitelj Pišec je z veliko skrbjo in s trudom vse zbiral in pripravil. Bili so

svojih tlačanov stari, vsled povodnji poškodovani jez onkraj Veržeja tako, da se je obrnila Mura naravnost proti omenjenemu naselju. Radi svojevoljne uravnave v Radgono sklicane razprave 31. marca in 28. oktobra so ostale brez vsacega uspeha.

Deželni stanovi so sklenili januarja 1593, da bodo odstranili pod vodstvom deželnega glavarja Veržeje ogrožajoče jeze in bodo napeljali Muro v staro strugo, kakor hitro ne bo reka več zamrznjena. Temu uresničenemu ukrepu so se postavili po robu Madžari. Pošteno so pretepli več štajerskih delavcev, a jez je le zgnil. Pri tej priliki so pograbil Muropoljci in vrgli v Muro nekega madžarskega davkarja, ki je hujskal svoje ljudi na pretep in nasilen obračun.

Thurzo le ni odnehal. Zbral je precej vojaštva in civilistov, ki so hoteli zgraditi nove jeze. Tokrat so bili Štajerci odločni, da zabranijo madžarsko kljubovalnost z orožjem. Deželna vlada je poslala na Mursko polje konjike, topništvo in pehoto. Prišlo bi bilo do redne bitke, da ni posegel vmes cesar Ferdinand. Prepovedal je oborožen spopad Štajercem in Madžarom. Kiseški junak Nikolaj Jurešič je prejel povelje, da odleti s svojim vojaštvom na sporno ozem-

lje in poskrbi za red in mir. Dokler je taboril Jurešič v Veržeju, je vladal na obeh straneh mir.

V poznejših letih so se ponavljali slični prepiri pogostokrat in se zaključevali začasno s krvavimi praskami.

Eni so napadali druge ter rivali Muro zdaj sem zdaj tja. Vlada je vedno omahovala, je pač ostalo vse pri starem. V neštevilne struge ter vijuge do naših dni razkopana Mura kliče v spomin tudi današnjemu rodu, kakí sosedi so že bili Muropoljcem Madžari, predno so se čisto pobratili s Turki in so pričeli vpadi ogrskih Krucev na Štajersko.

Iz baškar iz zgodovine zajetega je razvidno, da so bili tudi muropoljski tlačani kljub pritisku grajske pete in udarcev pesti proti tako vabljivemu pokretu, kakor je bil kručevski. Obmejni Muropoljci so znali, da bo ropal ogrski tolovaj najprej brezskrbno doma. Ko bo oplenjena domovina, bo prišlo na vrsto Mursko polje.

Glede zavarovanja napram Krucem se je prvi zgnil Veržej. Dolgoletni budnosti, hrabrosti in malodane nepretgnosti pripravljeno Veržejev gre za sluga, da so bili vpadi Krucev koj v začetku oslab-

tere je razdelil med nje. Na ta način se je spoprijateljil tudi še z moškim spolom. Indijanci so mu zaupali celo skrivnostno pridelave domačega palmovega žganja, za kojega pridobivanje poseda vsaka družina poseben del palmovega nasada. Omamljivo pijačo daje temu plemenu akuri - palma, kateri zgoraj izpraskajo luknjo in v to se nabira sok. Sok je mlečno bel, ima dober okus in ga izsesajo iz luknje na palmi s pomočjo cevke. Zjutraj vpliva pijača še bolj mamljivo nego zvečer, in to radi tega, ker se vrši v noči močnejše alkoholno vretje. Vsak dan izpijejo celo zalogo. Ako ostane nekaj

obdarovani vsi otroci deloma s čevlji, deloma z blagom za obleko, deloma celo z obojim. Zato res zaslužena hvala g. upravitelju!

Sv. Primož na Pohorju. Statistika! »Kaj boš! Majhna farica. Morda na leto poldrugi krst. Vsako tretje leto ena poroka. Pokopališče pa tako lahko date v najem.« Oho, prijatelj, tako pa ne! Torej poglejmo! Lansko leto rojstev 18, pogrebov 13, porok pa 7. Če pogledava za 10 let nazaj, najdeva rojstev 189, umrlih ravno 100, porok pa 44, torej povprečno letno 19 rojstev, 10 umrlih, poročenih pa 4 pare in pol. Pa ne da bi ostal eden brez para. Pri 450 prebivalcih to že zadostuje. Naše ljudstvo je pravno še zdravo. Hitro po Novem letu smo pokopali Sabodinovega očeta, ki je dolga leta trpel s svojo vso razjedeno nogo. Na Sv. Treh Kraljev dan pa 35letnega, sicer vedno zdravega fanta hlapca, ki ga je zadela nenadoma možganska kap, Ivana Knez. Sveti jim večna luč!

Št. Peter pri Mariboru. Cenjeni g. urednik! Presneto dolgo se že nismo oglasili. Ste pač menda mislili, da smo vsi šentpeterski smučarji že v »penzjonu«. Smo pač v času vseh mogočih kriz bolj skromni. Nismo se pa smučekemu športu odpovedali, tega pa ne. Na praznik dne 6. januarja smo »rajsali« po pohorskih vrhovih z vrhlini Maratónci, kjer smo tudi »i« včlanjeni. Naš dični L. je postal že kar nevaren »Mariborcem«. Pravi, da odkar je vpisan v športnem klubu, jo v nedeljo kar iz cerkve mahne na smuk v božjo naravo. Naši fantje niso kakor tisti človek, ki je od Boga prejel talent, pa ga je zakopal v strahu, da ga ne izgubi. Zavedajo se, da pri športu postanejo mišice in volja močna. Za 2. februar pa pripravljajo velike tekme za prvenstvo Št. Petra. To bo za šentpeterčane senzacija. Smučalo bo vse, kar leze in gre. Tako se naši fantje utrjujejo, da bodo imeli dovolj moči in korajže, obdelovati mater zemljo, ki jim ho dala ljubí kruhek, ko pojdejo spet na smuk.

Sv. Marjeta ob Pesnici. Skozi našo župnijo je šel na dan Svetih Treh Kraljev t. l. smrtni sel in se je ustavil, da izvrši svojo nalogo. Preminil je tega dne v vasi Ložane mladi družinski oče in posestnik Gregor Polanec v svojem 34. letu življenja. Za pred nekaj leti ga je sredi neumornega dela, ko si je marljivo kakor čebelica s svojo življensko družico gra-

dil in utrjal prijetno družinsko ognjišče, napadla zavratna bolezen, ki se je polagoma izcimila v srčno vodeniko. Ta ga odslej vkljub zdravniški pomoči ni marala več zapustiti. Mladi hrast je hiral, ki bi moral poganjati in cveteti in rasti v ponos vsem, ki so ga videli. Hudo se stori človeku, ki je gledal ob njegovem mrtvaškem odru poleg bridko ihteče mlade matere še troje malih otročičkov, kako so skrivnostno tiho stopicali po sobi, da ne prebude spečega ateka. Z njim smo izgubili okoličani, ki nam je bil vedno v pomoč s svojo vpražno živino, koristnega in nenadomestljivega soseda, »Slovenski gospodar« pa svojega zvestega naročnika. Njegovo priljubljenost v župniji je najbolje pokazala nenavadno lepa udeležba ob njegovem sprevedu dne 9. t. m. Obenem smo imeli priliko tega dne prvič slišati pogrebne obrede v slovenskem prevodu, kar bo spomin na nepozabnega pokojnika v naz še poživljalo. Svetila njemu večna luč, preostali jokajoči ženi pa naše globoko sožalje!

Sv. Anton v Slov. goricah. Z Novim letom sta se preselila v Ptuj brata Pravdič z nekaterimi somišljeniki. Vneto sta se udejevala tudi v društvenem življenju. Sploh sta bila nad vse požrtvovalna za vse viteško, nacionalno in napredno. Da bi bili vsi njuni sotrudniki v kratkem deležni enakega povišanja, to je iskrena želja vseh poštenih Antonjevcianov!

Sv. Ana v Slov. goricah. Zdravstveno stanje v župniji je bilo v zadnjih štirih mesecih precej ugodno. Od septembra do decembra t. l. je bilo 9 mrtičev. V mariborski bolnici je v sredo dne 3. januarja umrla Terezija Kolar po težki operaciji. Naj v miru počiva! Možu in otročičem iskreno sožalje! — Statistika o ljudskem gibanju v letu 1933 je sledeča: Rojenih je bilo 89, umrlo jih je 64, poročenih je bilo 30 parov, sv. obhajil je bilo 14.177, za 1006 več kakor leta 1932. Začeli smo v cerkvi z ljudskim petjem, ki zelo poživlja versko gorečnost in pobožnost. — Naš stari znanec in prijatelj »Slovenski gospodar« je imel ob koncu t. l. 175 naročnikov. Zdaj jih je še več, ker so ga mnogi na novo naročili. Vsako nedeljo se prodaja »Slovenec« z nedeljsko prilogo. Tudi nabožni listi so zelo razširjeni. Vsi zavedni katoličani, na delo in v boj za

katoliški časopis! Denar, ki ga izdamo za dober tisk, ni izgubljen, ampak dobro naložen kapital, ki nese bogate obresti.

Šmiklavž pri Ormožu. Tužno so peli zvonovi in odmevali v naših srcih, ko smo dne 9. t. m. izročali materi zemlji telesne ostanke daleč na okoli znanega in povsod priljubljenega Rižnarjevega očeta. Od blizu in daleč so prišli sorodniki, znanci in prijatelji, da izkažejo rajnemu zadnjo čast in ljubav. Štiri duhovniki in velika množica ljudstva ga je spremljala k zadnjemu počitku. Bil je pa tudi vsega spoštovanja vreden mož, kakoršnih je dandanes vedno manj. Pokojni Karol Rižnar je bil rojen v Zerovincih dne 27. oktobra 1857 kot sin ubogih viničarskih staršev. Po dokončani šoli, ki jo je posečal v Svetinjah, se je v Ormožu izučil zidarske obrti in bil nato šest let pri vojaki. Vrnivši se domov, se je poročil dne 6. februarja 1884 v Šmiklavžu in s 50 goldinarji v žepu kupil lepo posestvece v Plešivcu ob vznožju slovitega Jeruzalema na prijaznem gričku. Kot mož dela in molitve, zaupajoč v svojo mlado moč in božjo pomoč, je kmalu poravnal dolgove, ki so težili posestvo, a vrhu tega oskrbel vsem svojim številnim otrokom (6 jih še živi, 1 je padel v vojski) življenski obstanek. Vsi otroci so preskrbljeni v primernih službah ali na posestvih. In ko je leta 1927 izročil posestvo svojemu najmlajšemu sinu Jožefu, njegova snujoča skrb in delujoča roka v blagor otrok še vedno ni mirovala, dokler mu ni zavratna, huda bolezen pred 5 meseci s silo iztrgala zidarsko kladivo iz rok. Hotel je še letos v krogu svojih ljubljenih otrok obhajati svojo zlato poroko, a Bog je sklenil vse drugače! On, ki ga je v zdravih in bolnih dneh pogosto sprejemal, vanj tako trdno zaupal in težko, dolgotrajno bolezen tako boguvdano prenašal, ga je gotovo okrasil z neminljivo zlato krono, Marija Mati božja pa nagradila svojega zvestega služabnika (bil je član moške Marijine družbe v Svetinjah) z večnim plačilom. Bil je rajni Rižnarjev oče res tisti pravilnik, ki iz vere živi in katerega smrt je zato dragocena v očeh Gospodovih. Mir njegovi blagi duši, ženi-vdovi in otrokom pa naše iskreno sožalje!

Konjice. Tujcu, ki pride v naš trg, pade takoj v oči hiša tukajšnjega trgovca Martina Šumerja, ki še vedno nosi »spomine« na lanski

soka v izvrtani luknji na vrhu palme, se tako pokvari, da ne da palma več nobene tekočine.

Guato Indijanci so ribiči in se poslužujejo pri ribljenju samo lo-ka ter pušice. Lovijo tudi jaguarje ter krokodile, katere pobijajo z lesenimi sulicami, kojih konci so opremljeni z jaguarjevo ko-stjo. Od krokodila posebno čislajo rep. Uživajo še tudi meso opie in močvarnega jelena. Množin mušic, ki frčijo po močvarah Guato bivališč, si niti predstavljati ne moremo. Nad vsako naselbino frfota neprestano gost oblak teh malih mušičjih mučilcev. Samo radi mušičje nadloge

ljeni, dostikrat sploh preprečeni in tolovajske tolpe razkropljene in pobite do zadnjega moža po raznih naseljih Murskega polja.

II

Ob času naše povesti je obstojala v Veržeju dobro izvežbana četa strelcev v stalni pripravljenosti, da brani dom in imetje prvotno pred Turki, veliko pozneje proti Krucem. Veržejski strelci se omenjajo v listinah od 1550. Strelci so odbijali tako hrabro Kruce, da jih je pohvalil cesar Jožef I. za njih vztrajnost, hrabrost in požrtvovalnost v listini, izstavljeni 27. novembra 1706 na Dunaju. Iz vsega, kar je zgodovinsko znano in potrjeno o veržejski strelski četi, je razvidno, da so bili nekdanji Veržejci vrli junaki, na katere so lahko ponosni njih potomci še danes.

Ko so posečali madžarski Kruci muropoljske kraje in jih uničevali z ognjem in mečem, stopata v ospredje obrambnih junaštev vodja veržejskih strelcev Karol Ropoša, zastavonoša Franc Čopora in trobentač Andrej Husijan. Veržejci se spominjajo še danes Ropoša in Čopora. Kadar slišijo po trgu bobnanje tamburja današnje strelske čete, pravijo, da poje

boben: »Ropoša ni, Čopora ni, ga ni, ga ni, regenta ni, regenta ni«, kakor bi žaloval boben še danes za davno preminulima junakoma.

Karol Ropoša je bil imovit veržejski kmet. Študiral je celo v Varaždinu. Sin edinec je pustil učenje, prevzel posest in kot šolan kmet je zavzel kmalu med domačini vodilno mesto. Od njega sta ohranjeni do danes dve pismi ter več podpisov. Pisal je lično latinščino. Podpisoval se je: Carolus Roposcha. Bil je močne postave, prikupljivega obraza, neustrašljiv in vojaško izvežban. Zanimal se je za dogodke tostran in onstran Mure in se zavedal, kaj da imajo pričakovati Veržejci od tolovajskih ogrskih tolp, ki so že domovino pustošile liki kobilice. Da bi ne bili Veržejci nepripravljeni kot najbližji sosedje napram Krucem, je položil vso skrb v dobro izvežbanje ter obo-roženje strelske čete, izbrane iz najboljših domačih fantov in mož.

Ustno izročilo trdi o njem, da je nosil železno srajco, jeklen oklep, jezdil je konja plavca, bil je zamrznjen, da se ga sovražne krogle niti prijele niso.

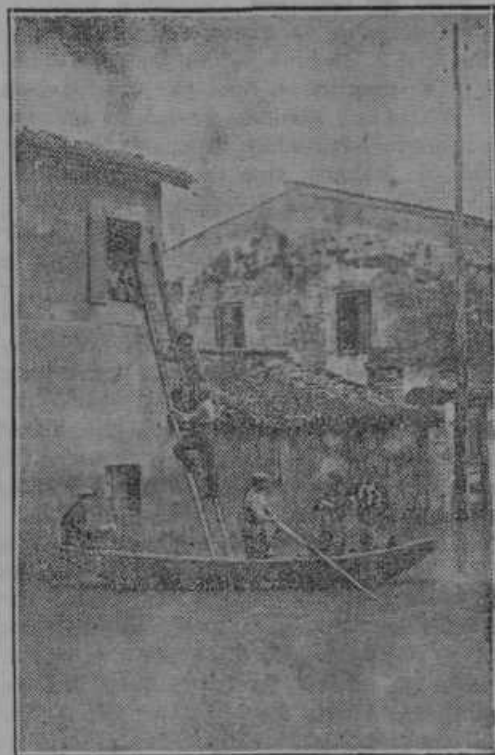
15. oktober. Neznani zlikovci so namreč tisto noč grdo pomazali njegovo hišo s terom, kar se ne da tako lahko odstraniti. G. Šumer je pustil ta »spomin« na svoji hiši, češ, naj vsakdo vidi na lastne oči delo nekaterih konjiških »kulturonoscev«. Toda polagoma jih je postalo sram lastnega dejanja. Zato so zlobni jeziki začeli širiti vesti, češ, g. Šumer si je nam pomazal svojo hišo. Izmed širiteljev teh vesti so bili dozdaj že trije obsojeni. Najprej je g. Šumer vložil tožbo po svojem zastopniku dr. Macarolu proti Francu Blaževiću, peku v Konjicah. Sledila je poravnava in Blažević je objavil svoj preklie tudi v »Slovincu« in v »Jutru«. Kot drugi je bil obsojen zaradi širjenja teh vesti občinski redar Friderik Rebernak na deset dni zapora in 100 Din pogojno na 1 leto. Tretji je prišel na vrsto trgovec s kurami Ciril Zager, ki se je za poravnal in plačal sodne in odvetniške stroške. Morda še bodo sledili drugi. G. Šumer je vložil tožbo tudi proti občinskemu tajniku Kolšek. Drugih posebnih novic pa zdaj ni. Snega imamo veliko in prav pridno se smučamo. Gospod urednik! Pridite se še Vi smučat, potem si tudi Vi lahko ogledate Šumrovo hišo z moderno »dekoracijo«.

Smartno ob Paki. Že dolgo se ni zgodilo pri nas kaj tako pretresljivega, kakor sta bila dogodka dne 6. in 7. t. m. V nedeljo zjutraj je odjeknilo po vsej župniji: uboj v Gorenjem leži na cesti proti Šmartnem kakih 50 m od zadnjih hiš mrtev Martin Meh, 34letni posestniški sin iz Rečice. Kolikor je mogoče dognati, je prišlo do poboja takole: V soboto, na praznik, zvečer je vzel hlapec posestnika in najemnika gostilne Gorjup v Gorenjem na sani svojega gospodarja dva fanta, eden od teh je ubil Martin Meh, in ju je peljal v Gorenje v gostilno svojega gospodarja, kamor so dospeli iz Šmartnega malo pred 11. uro po noči. Martin Meh popije nekaj, proti polnoči plača in hoče oditi. Najemnik gostilne Franc Verdev, po domače Pungertnik, se začne tedaj z njim prepirati radi plačila. Trdi namreč, da mu je Meh dal le 10 dinarski novc, Meh pa pravi, da 10 dinarski novc. Po kratkem prepiru Meh odide, a zunaj udari po oknu, ne da bi se moglo ugotoviti, zakaj. Morda zaradi tega, ker mu je spredrsnilo, morda nalašč. Najemnik Verdev plane iz gostilne in z njim še

njegov hlapec in neki Feliks Tajnik iz Penke pod Škornjem; vsi hitijo za Mehom, ki je bežal. Ko ga dohitijo, udrihata po njem z latami močno dva. Takoj po par udarcih se Meh zgrudi in obleži, njegovi preganjavci se pa vrnejo v gostilno. Meh je tam na cesti izkrvavel in izdihnil. Tovariš, ki je z njim došel v Gorenje, a se pretepa ni udeležil, ga je domov grede obrnil; ko je videl, da je mrtev, ga je pustil in šel dalje. Kdo je ubil Meha? Verdev je skušal odvrniti od sebe sum in je kmalu po dogodku šel zadevo prijaviti orožništvu v Mozirje. Zaslisevanje pa je vodilo vedno bolj k prepričanju: eden od napadalcev ga je. Verdevove izpovedbe se ne krijejo z ugotovitvami, krije se pa, kar izpove Tajnik, ki se je v nedeljo šel sam javiti orožništvu, potem pa sodnji v Soštanj. Sodnijska komisija je ugotovila, da je imel Meh dva udarca na glavi: eden mu je zdrobil lobanjo zadaj na glavi na mnogo kosov in je bil smrtonosen; drugi pa bi ga bil ohromil za vse življenje, če bi morda še ostal živ. O Mehu vsakdo trdi, da je bil močan in dober delavec. Veliko več pozornosti je zbujal zadnje čase Verdev. Rodom je iz Polzele in se je priženil pred kakimi dvema leti na lepo Pungertnikovo posestvo v Gavcih. Že to je bilo nekaj izrednega. Še izrednejše je bilo življenje, ki je sedaj tu začelo, in gospodarjenje. Obilno je tekla pijača in vedno skoraj se je razlegala od hiše vesela pesem. Verdev si je dal napraviti nov čebelnjak, zraven pa je pridno sekal lepi gozd, ki je bil bogastvo hiše in radi katerega je že marsikdo zavidal Pungertnikove. Še izrednejše je bilo, da je ta mladi gospodar vzel v najem gostilno v Gorenjem, najprej eno, potem pa drugo. Dobri gospodarji so radi tega in radi mnogih govoric zmajevali z glavo... — Dne 8. t. m., v ponedeljek, nas je presenetila novica: utonil je v nedeljo zvečer v Paki v Penku posestnik in železniški delavec Franc Klančnik. Šel je isti dan s svojim sosedom v Gorenje si ogledat kraj uboja, nato pa malo v gostilno. Domov se je vrnil sam, brez tovariša, ki je čakal nanj. V temi je iz nepojasnjenega razloga že blizu doma krenil s ceste na napačno pot in po par korakih padel v Pako, ki je tam izpodjedla zemljo ter je zelo globoka. Lovil je z rokami za zemljo, travo in kar bi mogel doseči, poznalo se je to na rokah, a ni

se mogel rešiti v temi iz mrzle vode. Zapuščena žena in šest večinoma nedoraslih otrok.

Šmarje pri Jelšah. Denarni zavodi podajajo v tem času račun o svojem delovanju v pretečenem letu in tudi trgovci sestavljajo svojo bilanco o zgubah in dobičku. Zakaj bi tedaj tudi župnije ne pogledale na svoje doživljajo zadnjih 365 dni? Že od nekdanj smo na Novega leta dan v cerkvi najbolj napeto poslušali, kar so nam o naših lanskoletnih dogodkih iz prižnice povedali. Nad 4000 prebivalcev nas je po naših hribih in dolinah, katere je preobilni dež tako pridno napajal, da nam je zrastle sicer veliko krme, da pa nam je prav temeljito skvaril veselo upanje na sadjapolno jesen ter nam iz grozdja opral vso sladkobo in se sedaj po furežih in gostijah precej kislo držijo, ko zavživajo svoje vinogradniške pridelke. Krstov smo imeli 62, dva dečka več kakor deklic. Pa kaj to pomaga k našemu šte-

Reka Tibera je prestopila pred Rimom bregove in povzročila hudo poplavo.

Njemu ob strani je stal veliko mlajši zastavonoša Franc Čopora. Po poklicu je bil sodar in kmetski sin, silno močan, čeden ter srčen dečko. Tudi ta je nosil železno srajco in vrhu te oklep.

Ropoša je bil dvakrat oženjen. Prva žena Urša Lovrenčič mu je umrla kmalu brez otrok. Druga Magdalena Gaberc mu je podarila le enega otroka — hčerko Vido. Karl je bil tolikanj denarno podprt, da je pustil izobraziti edinko v varaždinskem samostanu. Tamkaj se je naučila: čitanja, pisanja in prejela boljšo podlago za bodočo gospodinjo. Po očetu je podedovala veliko krepko postavo, po materi na vsakega prikupljivo učinkujoče oči z dolgimi trepalnicami. Krog usten ji je igral in na lahno plesal nasmeh nedolžnosti — najlepša cvetka iz vrta dekliškega obraza. Ropoševa Vida, dasi prva med trškimi dekleti po cvenku, izobrazbi ter obrazu, se ni odtegovala nobenemu delu. Bila je postrežljiva in nikdo ji ni mogel oponesti prezirljivega ponosa napram tovarišicam ali gruntarske ošabnosti proti služinčadi, najemnikom in dninarjem.

Se ne smemo čuditi, če je bila Vida pri teh lastnostih kot edinka vse na svetu materi in očetu. Star-

ša sta se zavedala, da bo dekle lahko izbiralo med fanti in da bo moral biti povsem po godu mladi Ropoša staremu.

Veržejke so govorile med seboj od tedaj, ko je izročil Ropoša strelcu Francu Čopori zastavo čete, da mu je izrekel s tem že v naprej pripravljenost: sprejeti ga za bodočega zeta. Naj je bilo s temi govoricami tako ali tako, istina je, da je bil mladec Franc ob vsaki priliki pri Ropoševih. Pri nedeljskih obiskih cerkve mu je krasil mladeniška prsa šopek, katerega mu je podarila Ropoševa Vida. Da bi se bil kosal kateri drug Veržejec s Francem pri Vidi, ni bilo niti govora. Samo posebi je prišlo, odlikovanje z zastavonošo je še potrdilo javno mnenje celega Veržeja: na Ropoševini ne bo gospodaril ob Vidini strani nikdo drugi kakor Čoporov Franc.

Kaj je bil Franc Vidi in Vida Francu, o tem so kramljali večkrat Ropoševa mama Magdalena s svojim možem, predno sta zatisnila pozno zvečer od dela trudne oči.

se vrtijo ter plešejo ti Indijanci po cele dneve in noči, ker med plesom toliko ne občutijo pikanja.

— — — Odkod dobivamo steklene oči?

Glavni dobavitelj steklenih ali umetnih oči za cel svet je Nemčija. Leta 1922 so izvozili Nemci umetnih oči za 5 milijonov mark in l. 1923 celo za 14½ mil. mark. Splošna svetovna kriza je zmanjšala izvoz umetnih oči in je znašal tozadevni izvoz leta 1932 eno tretjino manj nego v predvojnem letu 1913. Nobene države na celem svetu ne najdemo, ki bi ne krila svoje potrebe na umet. očeh iz Nemčije.

(Dalje sledi.)